

Tribunal i nove generacije

Projekat *Outreach* programa MKSJ-a namijenjen mladima u bivšoj Jugoslaviji: 2011-2014.

Tokom prethodne tri godine mladi na prostoru bivše Jugoslavije imali su priliku da na novi način uče o nedavnoj prošlosti i o radu MKSJ-a. Predstavnici Tribunala su obilazili cijeli region, gdje su direktno razgovarali sa srednjoškolcima i studentima o mandatu i radu Tribunala, i tome kako on funkcioniše.

Iskustva iz drugih društava koja su prošla kroz sukobe pokazuju da je obrazovanje budućih generacija zasnovano na činjenicama o nedavnoj nasilnoj prošlosti ključno za izgradnju dugoročnog mira i stabilnosti. Zbog toga je Tribunal riješio da se direktno obrati učenicima i studentima u regionu pružajući im činjenični pregled svojih presuda u vezi sa zločinima počinjenim tokom sukoba. Na ovaj način se učesnici u projektu podstiču da kritički razmišljaju o tome kako su sukobi predstavljani u prošlosti i osposobljavaju da formiraju sopstvena mišljenja i o prošlosti i o budućnosti zajednica u kojima žive.

Približavanje učenicima i studentima

Prezentacije u srednjim školama

Predstavnici Tribunala su održali 116 prezentacija u srednjim školama širom Hrvatske, Bosne i Hercegovine (BiH), Crne Gore, Srbije i Kosova*, kojima je prisustvovalo više od 4.000 učenika. Rad i dostignuća Tribunala objašnjeni su kroz prezentacije koje sadrže fotografije, snimke postupaka pred Tribunalom i potresna svjedočenja žrtava.

Predavanja na univerzitetima

Predavanja na univerzitetima su bila usredsređena na teme u vezi sa predmetom studija studenata, i osmišljena su tako da podstaknu kritičko i nezavisno razmišljanje o Tribunalu i sukobima iz devedesetih godina XX vijeka. Zaključno s decembrom 2014., ukupno 79 predavanja održano je na univerzitetima širom BiH, Hrvatske, Srbije, Crne Gore, Kosova i Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, a prisustvovalo im je skoro 4.000 studenata.

U projektu *Outreach* programa namijenjenom mladima, od njegovog početka u decembru 2011. do sada je učestvovalo **gotovo 8.000 mladih iz bivše Jugoslavije**. Kroz prezentacije u srednjim školama i predavanja na univerzitetima koje su održali predstavnici Tribunala, ovaj projekat je pružio uvid u rad Tribunala generacijama koje su odrasle nakon okončanja sukoba na prostoru bivše Jugoslavije.

Interes koji su mladi učesnici pokazali prevazišao je sva očekivanja, a dobijene povratne informacije pokazuju da je ovaj projekat doprinio boljem razumijevanju rada Tribunala među mladima u cijelom regionu.

* Termin "Kosovo" korišten ovdje i drugdje u ovoj publikaciji, statusno je neutralan, u skladu s Rezolucijom 1244 Savjeta bezbjednosti.

Tribunal u esejima i crtežima

EMAN BOLOBAN, 12 GODINA, SARAJEVO, BIH

JASMINA ĆUREVAC, 14 GODINA, SARAJEVO, BIH

SADŽID KOŠOVAC, 14 GODINA, SARAJEVO, BIH

Outreach program MKSJ-a pozvao je mlade iz regiona da izraze svoja viđenja Tribunala kroz eseje i crteže. Rezultat toga je više od 400 eseja učenika srednjih škola i crteža učenika osnovnih škola. Njihovi radovi pružaju dragocjeni uvid u percepcije učenika o Tribunalu, zločinima počinjenim širom regiona, pravdi i važnosti tih pojmova za njihovu sopstvenu budućnost.

Takmičenja za najbolji esej

Tema takmičenja za najbolji esej organizovanih 2013. i 2014. godine za učenike srednjih škola u BiH bila je *'Da li su potrebna suđenja za ratne zločine počinjene tokom oružanog sukoba?'*. Više od 200 učenika je učestvovalo u njima i jedanestočlani žiri sastavljen od predstavnika svih tijela Tribunala je imao pune ruke posla da odabere pobjednike među brojnim kvalitetnim radovima.

Obrazovne likovne radionice

Tokom 2013. i 2014. godine, projekat *Outreach* programa namijenjen mladima je proširen kako bi uključio djecu uzrasta od 7 do 14 godina koja su pozvana da prisustvuju obrazovnim radionicama organizovanim jednom godišnje u sklopu *'Sarajevo Kids' Festivala'*. Tokom ovih radionica, na kojima je učestvovalo više od 200 djece iz BiH, učesnicima su pokazane fotografije ratnih događaja i postupaka pred MKSJ-om prikladne njihovom uzrastu, što je poslužilo kao pokretač za diskusiju o ratu i njegovim posljedicama. Djeca su podstaknuta da crtežima izraze svoja mišljenja o pravdi i potrebi da se vode suđenja za ratne zločine.

Uključivanje predavača u regionu

Projekat *Outreach* programa namijenjen mladima je, s ciljem da obezbijedi obrazovanje o naslijeđu Tribunala, obučavao predavače u regionu kako bi ih osposobio da samostalno nastave ovaj projekat.

Obučavanje profesora u srednjim školama

Postizanje maksimalnog efekta obrazovanja učenika srednjih škola o radu Tribunala zahtjeva uključivanje ovih lekcija u redovni nastavni plan i program. *Outreach* program je iz tog razloga tokom 2014. godine organizovao pilot projekat radionice za profesore pet srednjih škola u Sarajevu, kako bi ih osposobio da nezavisno drže prezentacije o radu Tribunala. Svaki od profesora je naknadno držao redovne prezentacije o Tribunalu u školama u kojima predaju, što je naišlo na odličan prijem kod učenika.

Studijska posjeta predavača sa univerziteta

Obezbeđivanje da budući pravni stručnjaci u regionu uče o radu MKSJ-a od ključne je važnosti za osiguranje relevantnosti i uticaja naslijeđa Tribunala. Stoga je od velike važnosti da se radi sa predavačima na univerzitetima i da oni steknu neposredni uvid u rad Tribunala. Stoga je pet predavača sa univerziteta u BiH, Srbiji, Hrvatskoj i na Kosovu učestvovalo u dvodnevnoj intenzivnoj studijskoj posjeti Tribunalu tokom 2014. godine. Tokom ove posjete, univerzitetski predavači iz regiona susreli su se sa stručnjacima Tribunala, prisustvovali suđenjima i razmijenili mišljenja o mjestu sudske prakse MKSJ-a u fakultetskom obrazovanju u regionu.

Partnerstva s nevladinim organizacijama

Nevladine organizacije su ključni partner u nastojanjima da se obezbijedi održivost projekta *Outreach* programa namijenjenog mladima. Tokom 2013. i 2014. godine, *Outreach* program MKSJ-a sarađivao je sa nevladinim organizacijama u regionu i obučio njihove članove da samostalno drže kvalitetne prezentacije o Tribunalu. Na Kosovu i u Hrvatskoj partnerstva su ostvarena sa Inicijativom mladih za ljudska prava, dok je u BiH odabrani partner bio Helsinški odbor za ljudska prava. Inicijativa mladih za ljudska prava je tokom 2013. godine na Kosovu održala deset prezentacija u srednjim školama, koje su naišle na odličan prijem i učenika i njihovih profesora.

RADIONICA ZA PROFESORE SREDNJIH ŠKOLA U SARAJEVU, BiH, 9. OKTOBAR 2014.

POVRATNE INFORMACIJE

Ocjena prezentacije

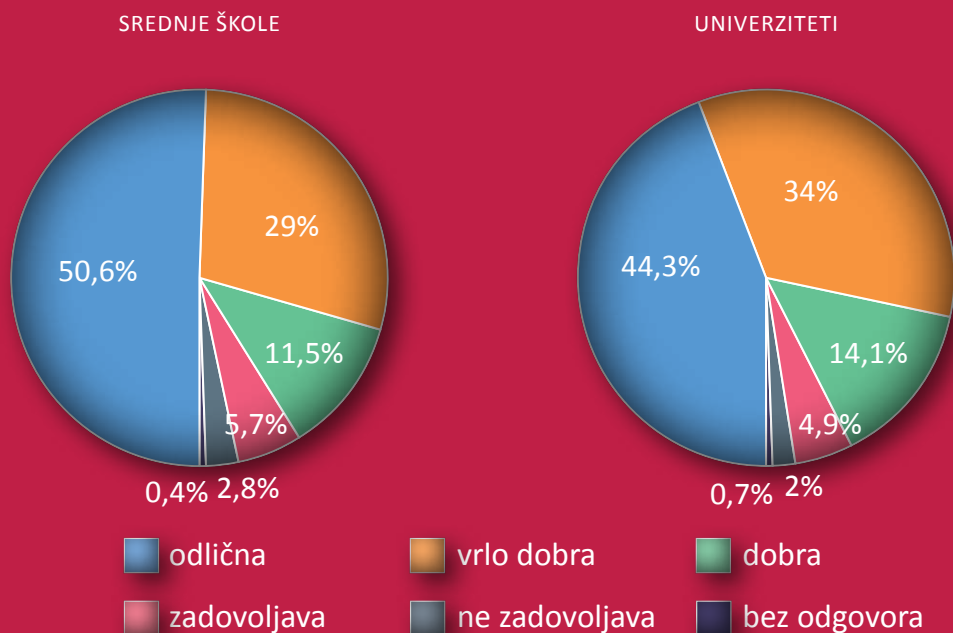
PREZENTACIJA U SREDNJOJ ŠKOLI U ROŽAJU,
CRNA GORA, 5. MAJ 2014.

Učenici srednjih škola i studenti univerziteta dali su visoke ocjene prezentacijama i predavanjima o radu Tribunala.

Ove povratne informacije su izuzetno bitne, jer su predstavnici Tribunala obaviješteni da ovi učenici i studenti imaju prethodno oformljene stavove o MKSJ-u.

Međutim, posle prezentacija i predavanja, učenici i studenti su u velikoj većini imali pozitivne stavove o informacijama koje su dobili u vezi s Tribunalom.

Kako generalno ocjenjuješ prezentaciju?

Otprilike 80% učenika srednjih škola i 78% studenata univerziteta smatralo je da su prezentacije “odlične” ili “vrlo dobre”.

POVRATNE INFORMACIJE

Nova znanja

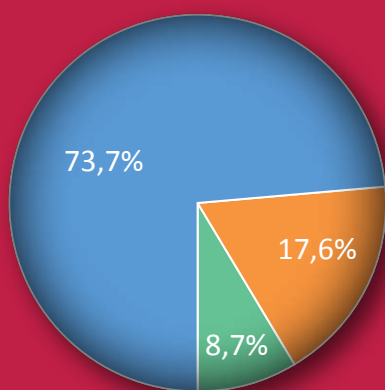
PREDAVANJE NA PRAVNOM FAKULTETU U TUZLI,
BiH, 4. APRIL 2014.

Prvenstveni cilj ovog projekta *Outreach* programa jeste da mladim ljudima u regionu pruži informacije o radu Tribunala.

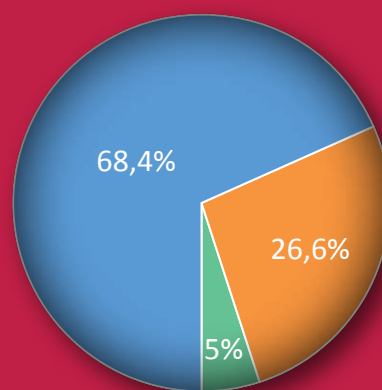
Činjenica da više od dvije trećine učenika i studenata sazna nešto novo o Tribunalu kroz prezentacije i predavanja pokazuje da je ovaj projekat postigao svoj glavni cilj.

*Da li si saznao nešto novo o Tribunalu
i njegovom radu?*

SREDNJE ŠKOLE

UNIVERZITETI

■ da ■ ne ■ bez odgovora

Značajna većina učenika i studenata je izjavila da su saznali nešto novo iz prezentacija i predavanja održanih u okviru ovog projekta: naime, tako se izjasnilo 73% učenika srednjih škola i 68% studenata.

POVRATNE INFORMACIJE

Mišljenja o Tribunalu

PREZENTACIJA U SREDNJOJ ŠKOLI U ORAHOVCU,
KOSOVO, 17. NOVEMBAR 2014.

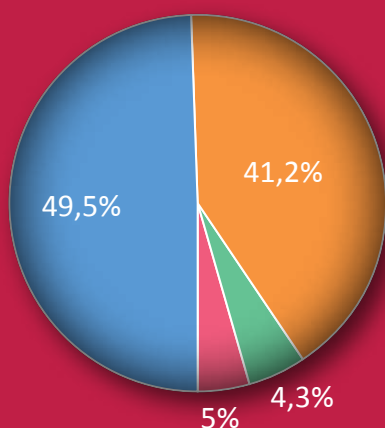
Jedna od primjedbi povremeno upućivanih na račun projekta *Outreach* programa namijenjenog mladima odnosila se na njegov ograničen opseg. Konkretno, tvrdilo se da, iako je hiljade mladih imalo priliku da učestvuje, oni su prisustvovali samo po jednom predavanju ili prezentaciji o Tribunalu.

Međutim, povratne informacije dobijene od učenika i studenata pokazuju da je takva kritika neosnovana, i da jedno predavanje, praćeno diskusijom, može da doprinese boljem razumijevanju rada Tribunala kod učenika i studenata. Štaviše, takav ishod je zabilježen kod više od trećine učesnika i u srednjim školama i na univerzitetima.

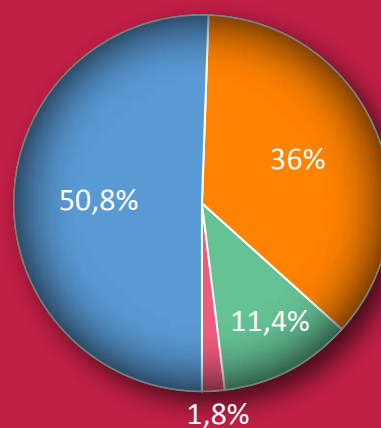
Ovaj podatak jasno pokazuje da se direktnim angažmanom sa mladima u regionu u obliku predavanja i otvorene diskusije mogu postići pozitivni rezultati.

*Da li se tvoje mišljenje o Tribunalu
promijenilo posle prezentacije?*

SREDNJE ŠKOLE

UNIVERZITETI

■ ne ■ da – na bolje ■ da – na gore ■ bez odgovora

Ukupno 41% srednjoškolaca koji su odgovorili na ovo pitanje naznačilo je da se njihovo mišljenje o Tribunalu popravilo nakon prezentacije. Studenti su bili nešto manje skloni da promijene svoje mišljenje o MKSJ-a na bolje: to je učinilo njih 36%. Oko polovine učenika i studenata je naznačilo da se njihovo mišljenje nije promijenilo nakon predavanja.

POVRATNE INFORMACIJE

Doprinos Tribunala

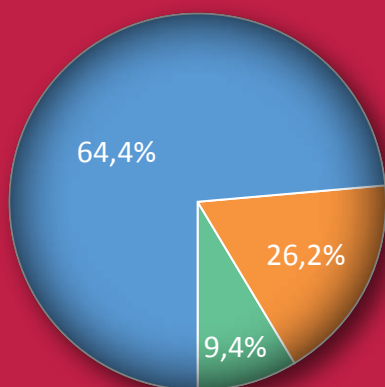
Gotovo dvije trećine učenika srednjih škola i više od polovine studenata koji su učestvovali u projektu vjeruju da je Tribunal dao pozitivan doprinos kažnjavanju zločinaca u njihovoj zemlji.

To su značajno veći postoci od onih koji se obično dobijaju u anketama javnog mnjenja kao odgovor na ista pitanja.

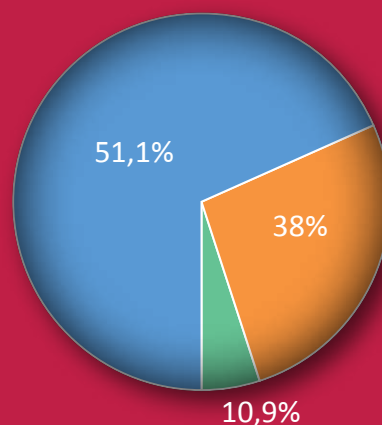
Taj podatak je ohrabrujući, u pogledu stavova srednjoškolaca i studenata kada je reč o percepciji naslijeđa Tribunala u državama nastalim na području bivše Jugoslavije u predstojećim decenijama.

*Da li vjeruješ da je Tribunal dao pozitivan doprinos
kažnjavanju zločinaca u tvojoj zemlji?*

SREDNJE ŠKOLE

UNIVERZITETI

da ne bez odgovora

Većina učenika (64,4%) i studenata (51,1%) vjeruje da je MKSJ dao pozitivan doprinos ostvarivanju pravde za ratne zločine počinjene devedesetih godina XX vijeka na području bivše Jugoslavije.

Viđenja nastavnika

**Dr sc. Antonija Krstulović
Dragičević**

Predavač, Pravni fakultet u Splitu,
Hrvatska

“Već drugu godinu za redom se na Pravnom fakultetu u Splitu organiziraju predavanja stručnjaka sa MKSJ-a u okviru nastave iz Kaznenog prava, prvenstveno za studente druge studijske godine, kojem mogu prisustvovati svi zainteresirani studenti. Zadovoljstvo mi je kazati da su predavači pripremili izvrsna predavanja i izložili ih na razumljiv i zanimljiv način, prilagođen mladim ljudima, studentima prava koji su tek započeli s izučavanjem temeljnih pojmova i instituta kaznenog prava”.

“Najveću korist od navedenih predavanja vidim u tome što su studenti prava dobili uvid u rad međunarodnih kaznenih sudišta iz perspektive pravne struke, lišene političkog konteksta kroz koji javnost najčešće dobiva informacije i percipira međunarodno kazneno sudovanje”.

“Sigurna sam da će se studenti zapamtiti činjenicu pomenutu u jednom predavanju da unatoč tome što je seksualno nasilje oduvijek „pratilac“ ratnih zbivanja, tek sudskom praksom MKSJ-a i MKSR-a takva djela su definirana kao zločini u međunarodnom pravu”.

Islam Zulović

Profesor, V gimnazija, Sarajevo, BiH

“Prihvatio sam poziv *Outreach* programa MKSJ-a da se u školi u kojoj predajem, V gimnaziji u Sarajevu, održi prezentacija, iz čiste radoznalosti. Međutim, prezentacija je na mene ostavila mnogo jači utisak nego što sam očekivao, a kada je završena, reakcija učenika je bila veoma pozitivna”.

“Nakon toga, tokom 2014. godine učestvovao sam u obuci o držanju prezentacija o radu MKSJ-a. Tokom obuke smo aktivno učestvovali u diskusiji i oprobali se u ulozi predavača prije nego što smo istu prezentaciju održali za učenike u školama u kojima predajemo”.

“Prezentacija koju sam održao u školi u kojoj predajem je naišla na vrlo pozitivan prijem kod učenika. Vjerujem da je pomogla da se razbije tabui u vezi s radom MKSJ-a i da su kroz nju učenici dobili puno novih informacija koje se odnose, na primjer, na organizaciju rada MKSJ-a, ulogu svjedoka u ostvarivanju pravde i kažnjavanju zločina seksualnog nasilja”.

“Smatram da bi te teme trebalo uključiti u redovan nastavni program jer bi doprinijele boljem razumijevanju kod učenika pitanja međunarodnog humanitarnog prava”.

Viđenja učenika i studenata

Amina Pivić

Student, Pravni fakultet u Zenici, BiH

“S obzirom na emocije i samo stanje koje vlada u našem društvu vezano za ratne zločince, imala sam mišljenje da su sankcije predviđene za krivična djela, a koje su dosuđene zločincima, niske. Međutim, na predavanju sam shvatila ulogu sudija, te značenje samog priznanja krivnje osoba koje su učinile zločine. Gledajući kao pravnik, smatram da i osobe koje su počinile takva krivična djela, a koje su se stvarno pokajale i priznale svoju krivnju, te pomagale u daljnjim postupcima i otkrivanju masovnih grobnica, ipak imaju pravo da im se dosude manje sankcije”.

Bešir Isaković

Student, Pravni fakultet u Mostaru, BiH

“Općenito je bilo korisno i zanimljivo čuti i shvatiti način na koji se postupa prema učiniocima najtežih zločina. Obzirom na kontekstualiziranje predavanja u dimenziju onoga što se dešavalo u mojoj domovini, za mene je svaka riječ bila korisna. Najzad, smatram da sve ono što se dešava u MKSJ-u nije i ne može biti dovoljna satisfakcija žrtvama, a pozitivna strana je što će sjećanje na žrtve, samim postojanjem MKSJ-a, duže trajati”.

Albertina Gashi

Učenica, Srednja škola u Klini, Kosovo

“Bila sam zaista impresionirana prezentacijom. Na sve nas je ostavila dubok utisak jer se kod nas razvila svest o radu MKSJ-a i pružila nam informacije koje nikada ranije nismo imali prilike da dobijemo. Prezentacija nam je pomogla da bolje razumemo ulogu Tribunala kao međunarodnog suda, to ko su optuženi i kako se donose presude za zločine koji se optužnicama stavljaju na teret”.

“Najviše me je dirnula činjenica da je 140.000 ljudi ubijeno i činjenica da su milioni ljudi raseljeni u okviru države i van njenih granica. Takođe je bilo zanimljivo videti snimke iz sudnica, delove svedočenja žrtava i priznanja krivice optuženih. Mislim da bi se rad Tribunala trebao uključiti u redovan nastavni program kako bi učenici i celo društvo ovo pitanje bolje razumeli”.

Tribunal i nove generacije

Projekat *Outreach* programa MKSJ-a namijenjen mladima u bivšoj Jugoslaviji: 2011-2014.

Publikacija *Outreach* programa, Sekretarijat, MKSJ

Glavni i odgovorni urednik: Nenad Golčevski
Urednik sadržaja: Petar Dubljević
Grafička obrada: Leslie Hondebrink-Hermer
Fotografije: *Outreach* program MKSJ
Ilustracija naslovne stranice: slika izrađena u programu Tagxedo. www.tagxedo.com
Saradnici na projektu: Almir Alić, Ernesa Ademagić, Rada Pejić-Sremac, Nina Mitrović,
Marina Pacheva, Ekaterina Gabaraeva, Nicole de Marco i Xiyao Jia
Prijevod: Petar Dubljević
Tiraž: 2.000 primjeraka

Projekat *Outreach* programa namijenjen mladima velikodušno pomaže Ministarstvo vanjskih poslova Finske

MINISTRY FOR FOREIGN
AFFAIRS OF FINLAND

Outreach program MKSJ-a velikodušno pomaže Evropska unija

Maia Graca, učenica, pobjednica takmičenja za najbolji esej održanog 2013. godine, Gimnazija 'Meša Selimović', Tuzla, BiH

Predstavnici *Outreach* programa su podsticali pitanja i diskusiju, a prezentacije i predavanja su osmišljeni tako da ohrabre mlade da pažljivo razmotre poglede koji im se predstavljaju, da ne prihvataju opšte prihvaćena gledišta i da stvore sopstveno mišljenje o sukobima i o radu Tribunala. Ovaj projekat se pokazao kao prekretnica i po svom obimu i po uticaju koji je imao, i doprineo je da ojača podrška pozivanju na odgovornost i vladavini prava među mladima u regionu.

